

**ДЕРЖАНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 9 від «30» 06 2022 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ /
POLITICAL PSYCHOLOGY**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2022

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автор: *Капосльоз Г.В.*, канд. психол. наук, с.н.с.

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології 15.03.2021р., протокол № 14.

Рецензенти: *Миронець С.М.*, доктор психологічних наук, доцент;
Головня Ю.І., кандидат економічних наук, доцент;
Терент'єва А.В., завідувача кафедри державного управління у сфері цивільного захисту інституту державного управління та наукових досліджень, доктор наук з державного управління, професор.

ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ / POLITICAL PSYCHOLOGY

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Політична психологія» призначена для здобувачів ступеню вищої освіти бакалавр галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 053 «Психологія» спеціалізацій «Психологія», «Практична психологія» та галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», спеціалізації «Публічне управління та адміністрування».

Програму підготовлено відповідно до Стандартів вищої освіти України із зазначених спеціальностей та відповідних освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів ДТЕУ

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Політична психологія» є засвоєння студентами теоретичних основ предмету політичної психології та здобуття вмінь і навичок психологічного аналізу політичних явищ та процесів.

Завданнями вивчення дисципліни «Політична психологія» є формування уявлень про домінуючу проблематику предмету політичної психології, визначення основних проблем політичної практики де застосовуються знання політичної психології;

засвоєння базових, концептуальних знань з проблемних блоків програми та ознайомлення з прикладними методами розробленими в політичній психології;

формування вмінь застосовувати методи політичної психології під час аналізу компонентів та проявів політичної психіки, діагностики політичних лідерів, психологічної оцінки функціонування і діяльності політичних партій та інших груп у політиці, аналізу психологічних аспектів політичного впливу, розроблення програм впливу та захисту від його несприятливих чинників;

сприяння усвідомленню необхідності врахування психологічних факторів політичної реальності як у професійній діяльності так і приватному житті особи.

Предметом вивчення дисципліни є поведінка людини в політиці; роль та значення індивідуально-особистісних факторів у політичному процесі держави.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

знання про:

порядок та способи роботи з літературними джерелами;
основи будови та особливості функціонування простих організмів та складних біологічних систем;

внутрішню будову та функціонування організму людини.

вміння:

абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик соціальних систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;

демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у спілкуванні;

визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області професійної діяльності у загальній системі знань;

здійснювати пошук інформації в мережі Інтернет, працювати в системі дистанційного навчання університету;

використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Політична психологія», як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

✓ Психологія (ОС бакалавр, 2018)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;	1, 3
ЗК 2	Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності;	6-10
ЗК 4	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;	6-10
ЗК 5	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;	1-3
ЗК 6	Здатність бути критичним і самокритичним;	2
ЗК 7	Здатність приймати обґрунтовані рішення;	6
ЗК 8	Здатність генерувати нові ідеї (креативність);	6-10
ЗК 9	Навички міжособистісної взаємодії, здатність працювати в команді;	3,4
ЗК 10	Цінування та повага різноманітності та	3

	мультикультурності;	
ЗК 11	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);	2
ЗК 12	Знання та розуміння про захищеність життя і діяльності особистості, суспільства і життєвого середовища від небезпечних факторів природного і штучного характеру.	1
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
ФК 3	Знання основних понять організаційної психології, психології управління, психології торгівлі, економічної психології, конфліктології та інших галузей психології.	1
ФК 6	Вміння досліджувати соціально-психологічні явища і впроваджувати методи психологічного забезпечення професійної діяльності в організації;	7
ФК 7	Вміти адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.	6
ФК 12	Здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики;	1-5
ФК 14	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;	1-10
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПРН 2	Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	1-6
ПРН 3	Ілюструвати прикладами закономірності та особливості функціонування та розвитку психічних явищ	1-5
ПРН 4	Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань в т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.	1, 6-10
ПРН 5	Здійснювати реферування наукових джерел, обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки.	1-5
ПРН 9	Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для поінформованої аудиторії, формулювати розгорнутий аналіз та тези досліджень.	6
ПРН 10	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.	6-10
ПРН 11	Формулювати думку логічно, доступно,	2-5

	дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	
ПРН 15	Демонструвати навички командної роботи у процесі вирішення фахових завдань.	3,4
ПРН 16	Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	2-10
ПРН 18	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.	2

✓ *Практична психологія (ОС бакалавр, 2020)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	6-10
ЗК2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	1-5
ЗК3	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	4
ЗК4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	1-5
ЗК9	Здатність працювати в команді.	3,4
ЗК10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	2
ЗК11	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	2
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за освітньою програмою</i>		
СК4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.	1

СК5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій	7
СК6	Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження	7
СК9	Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту	10
СК11	Здатність дотримуватися норм професійної етики.	6-10
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	2-5
ПР4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	7
ПР7	Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки	7
ПР9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	6-10
ПР11	Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій	5
ПР14	Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.	4
ПР17	Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.	1-5

✓ Публічне управління та адміністрування (ОС бакалавр, 2019)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК1	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.	1-5
ЗК2	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності	2

	громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	
ЗК3	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	1,6-10
ЗК4	Здатність бути критичним і самокритичним.	2
ЗК5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	6-10
ЗК6	Здатність працювати в команді.	3,4
ЗК10	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	1
ЗК11	Здатність спілкуватися іноземною мовою.	1
ЗК12.	Навички міжособистісної взаємодії.	3,4
ЗК13	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).	1-10
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
ФК1	Здатність здійснювати аналіз, оцінювати ефективність і розробляти вектори вдосконалення державної політики за різними пріоритетними напрямками	1,6-10
ФК2	Знання інструментарію державної політики за різними пріоритетними напрямками та здатність розробляти систему заходів щодо їх ефективної реалізації	1,4,5
ФК5	Вміння забезпечувати стратегічне планування національного, галузевого, регіонального, місцевого розвитку та розробляти пропозиції щодо його удосконалення в органах державної влади, центральних і місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування	6,7,10
ФК6	Вміння критично оцінювати стан та ефективність системи публічного управління, визначати проблеми та готувати пропозиції щодо її реформування	7
ФК12	Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії й практики публічного управління та адміністрування, спрямованих на здійснення соціально-економічних перетворень	6-10

	в країні.	
ФК13	Вміння аналізувати явища та процеси в економіці у взаємозв'язку з економічними інститутами, виявляти проблеми інституційного характеру при аналізі конкретних ситуацій і пропонувати шляхи їх розв'язання.	7
ФК16	Вміння критично оцінювати стан розвитку громадянського суспільства та визначати напрями розвитку взаємодії держави, бізнесу та громадськості.	7
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПРН3	Знати теоретичні та прикладні засади державного управління та місцевого самоврядування.	1
ПРН4	Знати та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.	6-10
ПРН5	Знати основні положення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування.	1
ПРН8	Уміти застосовувати методологію та інструментарій управління в органах виконавчої влади на рівнях державного управління та місцевого самоврядування.	6
ПРН10	Уміти застосовувати сучасні моделі державного управління та місцевого самоврядування, а також міжнародний досвід при прийнятті управлінських рішень.	6
ПРН12	Уміти критично осмислювати проблеми та розв'язувати завдання у сфері державного управління та місцевого самоврядування.	7
ПРН14	Уміти забезпечувати належний рівень якості управлінських послуг.	7-10
ПРН16	Отримати навички моніторингу та оцінювання проектів, програм, політики.	7

✓ *Публічне управління та адміністрування (ОС бакалавр, 2020)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
1	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.	1
2	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого	2

	розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	
3	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	2
5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.	6
12	Навички міжособистісної взаємодії.	3,4,5
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за освітньою програмою</i>		
1	Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.	3,4,5
3	Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.	2
7	Здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності.	6-10
11	Здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування.	7
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
5	Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.	1
7	Уміти організовувати та брати участь у волонтерських/ культурно-освітніх/ спортивних проектах, спрямованих на формування здорового способу життя / активної громадянської позиції.	2
12	Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.	3,4
14	Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.	6-10

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1 Теоретико-методологічні аспекти політичної психології

Тема 1. Політична психологія як галузь психологічної науки

Поняття політичної психології. Особливості та форми виявлення політичної психології. Політична психологія та інші науки. Становлення і основні етапи розвитку політичної психології: становлення Західної політичної психології; сучасний стан політичної психології; політична психологія в Радянському та

пострадянському просторі. Предмет, об'єкт і методи політичної психології. Особливості та форми виявлення політичної психології. Категорії психолого-політичного аналізу. Людина як компонент політики. Методологія політико-психологічних досліджень. Поведінковий підхід – методологічна основа політичної психології. Відмінність понять політична психологія і психологія політики. Проблема політичного «менталітету». Об'єкти політичної психології. Принципи політичної психології. Проблеми політичної психології.

Суть політичної культури як соціального явища. Поняття «політична культура» та «політична субкультура». Психо-соціальні рівні існування політичної культури. Історія вивчення проблеми політичної культури. Психологічні фактори формування політичної культури: зовнішня та внутрішня політика держави, церква, вірування, традиції, настанови, менталітет, заклади освіти, ЗМІ, фінансові структури та різноманітні організації політичного і соціального спрямування, окремі прошарки суспільства

Політичні настанови та стереотипи. Функції настанов: пізнавальна, афективна, оціночна, поведінкова, функція «бар'єру». Поняття «соціальний стереотип». Компоненти стереотипу. Стереотипи свідомості та політична система.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 5, 13

Інтернет-ресурси: 2, 3, 4, 5, 8

Тема 2. Психологія особистості у політиці

Політична соціалізація: становлення особистості. Політична участь і поведінка: особливості та основні типи. Політичне лідерство як психологічний феномен.. Психологічні ознаки суб'єктів політики. Соціально-політичний статус особистості. Особистість в політиці. Роль особистісного фактору в політиці. Структура особистості і політика. Психологічні характеристики політичної діяльності. Професіоналізація політичної діяльності. Психологічні аспекти формування та особливості функціонування політичної еліти

Політична свідомість як психічний феномен. Особливості та складові політичної свідомості. Виміри політичної свідомості: масовий, груповий та індивідуальний. Буденна політична свідомість. Сфери прояву політичної свідомості. Методи вивчення політичної свідомості. Види політичної свідомості. Етапи формування політичної свідомості в історичному розрізі. Політична самосвідомість та її компоненти: когнітивний, емоційний та оціночно-вольовий. Колективне несвідоме і політична свідомість.

Політична психіка як особливий феномен. Політичне сприйняття. Політичне мислення та його особливості. Політичні емоції та переживання.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 1, 3, 5

Інтернет-ресурси: 2, 3, 4, 5, 7, 8

Тема 3. Соціально-психологічні аспекти формування та функціонування політичних груп

Психологія масової свідомості та громадської думки. Масові настрої в політиці. Стихійна поведінка, її механізми. Система масової комунікації. Загальні механізми стихійної системи. Основні суб'єкти стихійної поведінки. Психологія натовпу. Психологія «публіки, яку зібрали». Психологія «публіки, яку не збирали». Основні форми стихійно поведінки. Масова агресія. Психологічний зміст етнічних стереотипів.

Масова свідомість. Масова політична психологія. Індивід і масова поведінка. Масові настрої та політична наука. Масовий настрої в політичних рухах. Масові настрої та модифікація політичної системи.

Соціально-групова психологія: свідомість та ідеологія. Діалектика розвитку групової свідомості. Рівні розвитку спільності великих груп. Політичні партії та суспільно-політичні рухи як реально діючі в політиці великі соціальні групи.

Основні підходи до вивчення великих груп. Соціологічні методи дослідження великих груп. Порівняльні методи дослідження великих груп. Практичні шляхи використання даних дослідження великих груп.

Основні види національно-етнічних груп. Національний характер та національна свідомість. Основні етапи вивчення національного характеру. Національна свідомість. Національно-етнічні проблеми сучасного світу. Національне примирення та згода.

Типи та типології малих груп в політиці. Етапи формування малих груп у політиці. Внутрішні механізми становлення політичної групи. Основні напрями дослідження малих груп. Порівняльні методи дослідження груп. Внутрішньогрупові методи дослідження. Метод соціометрії.

Соціально-групова психологія, свідомість та ідеологія. Діалектика розвитку групової свідомості. Рівні розвитку спільності великих груп.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 3

Додатковий: 3, 4, 7, 12

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 8

Тема 4. Психологія політичного лідерства

Лідер і група. Групи – «команди» лідера. Особливості формування та функціонування. Три «команди» лідера в динаміці. Парадокс лідера. Методи дослідження «лідерства».

Психологічні механізми політичного лідерства. Феномен політичного лідерства: лідер та послідовники. Психологія політичної влади: ресурс та відгук. Психологічні аспекти ефективної взаємодії політичного лідера (особистості) та соціальних груп: стиль поведінки лідера.

Професіоналізація політичного лідерства. Компоненти професійної компетентності політика. Значення легітимності для існування державної влади. Електоральні вподобання та поведінка лідера.

Групові процеси в політиці. Основні сучасні політико-психологічні типології лідерства та їхні загальні риси. Технології створення позитивного політичного іміджу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 3

Додатковий: 1

Інтернет-ресурси: 2, 3, 4, 5, 8

Тема 5. Політичний конфлікт

Політичний конфлікт як соціально-психологічний феномен. Політичний конфлікт та його виміри (характеристика, виходячи з типології конфліктів). Особливості функціонування емоційно-вольової сфери у конфліктній ситуації. Психологія політичного тероризму. Соціальні та психологічні аспекти політичної корупції. Виборчі змагання та процес: психологічні аспекти. Проблема виборів в Україні. Методи ведення передвиборчої боротьби. Психологічні засоби впливу у передвиборчій боротьбі. Технології виборчої боротьби. Політична реклама, іміджмейкінг та PR.

Список рекомендованих джерел

Основний: 2, 3

Додатковий: 1, 4

Інтернет-ресурси: 2, 3, 4, 5, 8

Розділ 2. Інструментальні аспекти політичної психології

Тема 6. Загальна характеристика методів політичної психології

Аналіз психологічних прийомів, способів (методів) політичних дій та психологічного впливу. Психологічні прийоми політичних дій: політична інтрига, політичний анекдот, психологічна війна, політична змова, політична мімікрія, хибна аналогія, політичні чутки та плітки, політичний блеф, голодування, «замовляння зубів», констатація факту, політична гра, політична провокація, політичний шантаж, політичне видовище, політичний ритуал. Психолог в політиці.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 1, 2, 6, 8, 10, 11, 14

Інтернет-ресурси: 6, 7, 8

Тема 7. Методи психологічного дослідження політичних процесів

Метод інтерв'ю в контексті політико-психологічного дослідження. Метод фокус-групи в політико-психологічному дослідженні. Можливості психолінгвістичного методу для проведення політико-психологічних досліджень. Психобіографічний метод у політико-психологічному дослідженні. Експериментальні методи психології в політико-психологічних дослідженнях.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 1, 2, 6, 8, 10, 11, 14

Інтернет-ресурси: 6, 7, 8

Тема 8. Психологічні методи політичного впливу

Основи ефективного спілкування та переговорного процесу. Соціально психологічні методи створення образу політика та політичних дій. Психологічні аспекти маніпулятивного впливу в політиці. Психологічні прийоми політичного впливу: розколювання людей на «ми» та «вони», методи НЛП, переконання, навіювання, зараження, створення емоційного резонансу, риторичний прийом «Градації», наслідування. ЗМІ як засіб політико-психологічного впливу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 1, 2, 6, 8, 10, 11, 14

Інтернет-ресурси: 6, 7, 8

Тема 9. Особливості формування політичного іміджу

Політичний імідж та його складові. Психологічні прийоми створення образу політика. Психологічне консультування в політичній сфері. Психологічний аспект політичної реклами, іміджмейкінгу та PR.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 1, 2, 6, 8, 10, 11, 14

Інтернет-ресурси: 6, 7, 8

Тема 10. Методи захисту психіки від негативних аспектів політичної діяльності

Безпека особистості та політична діяльність. Особливості взаємодії у політичній діяльності: вербальна комунікація та емоційне зараження. Ефект емоційного резонансу. Методи забезпечення безпеки у політичній діяльності.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 4

Додатковий: 1, 2, 6, 8, 10, 11, 14

Інтернет-ресурси: 6, 7, 8

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Головатий М.Ф. *Політична психологія* / М.Ф. Головатий - К.: Центр учбової літератури, 2016. — 400 с.
2. Пірен М.І. *Основи політичної психології: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.* / Пірен М.І. — К.: Міленіум, 2013. — 418 с.
3. Скуловатова О. В. *Політична психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл* / О.В. Скуловатова — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун.-т, 2013. — 279 с.
4. Козирев М. П. *Політична психологія: навч. посібник* / М. П. Козирев. — Львів: ЛьвДУВС, 2018. — 648 с.

Додатковий

1. Авченко В. Теория политического манипулирования в современном мире. Тактика проведения избирательной кампании и формирование имиджа / Авченко В. — Режим доступа к источнику: <http://psyfactor.org/polman2.htm>
2. Гарифуллин Р. Психология политического блефа / Гарифуллин Р. — Режим доступа к источнику: <http://psyfactor.org/lib/politbluff-2.htm>
3. Головатий М. *Масова стихійна поведінка: анатомія явища* / М. Головатий // *Персонал*. — Київ, 2014. — № 1 (165). — С. 4-15.
4. Грауманн К. Массы, толпа, плотность. Век психологии толпы / Грауманн К., Ленелиз К. — Режим доступа к источнику: <http://psyfactor.org/lib/tolpa8.htm>
5. Гуревич П. С. Стереотипы в политике / Гуревич П. С. — Режим доступа к источнику: <http://psyfactor.org/lib/stereotype14.htm>

6. Гусаковский А. Классификатор «черного PR» / Гусаковский А. – Режим доступа к источнику: <http://psyfactor.org/bleckpr.htm>
7. Зелинский С. Психология масс. Эффект подсознания / Зелинский С. – Режим доступа к источнику: <http://psyfactor.org/lib/tolpa3.htm>
8. Караяни А. И. Использование интернета в избирательных кампаниях / Караяни А. И. – Режим доступа к статье: <http://psyfactor.org/polit4.htm>
9. Лебон Г. Психология народов и масс / Г. Лебон. – Київ: Книжный клуб, 2014. – 311 с.
10. Маніпулятивні передвиборчі агітаційні технології та їхній вплив на психічне здоров'я громадян. –
Режим доступу до джерела: http://donetsk.cure.org.ua/dbm.php/archive/2007-09-17_739
11. Матвейчев О. А. Манипуляция путем создания подставных кандидатов / Матвейчев О. А. – Режим доступа к источнику: <http://psyfactor.org/polman22.htm>
12. Московичи С. Век толп. Исторический трактат по психологии масс / С. Московичи. – К.: Прогрес, 2014 – 396 с.
13. *Слюсаревський М. Політична психологія як наука: порівняльний аналіз шляхів становлення та розвитку за рубежом і в Україні / М. Слюсаревський // Психологія і суспільство. — Тернопіль, 2009. — № 4 (38). — С. 107-118.*
14. Сороченко В. Энциклопедия методов пропаганды. (Как нас обрабатывают СМИ, политики и реклама) / Сороченко В. – Режим доступа к источнику: <http://psyfactor.org/propaganda.htm>

Интернет – ресурси

- 1.. Психологічний портал «У психолога». - Режим доступу: http://upsihologa.com.ua/tytarenko_crisis2.html.
2. Електронна бібліотека. - Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua>
3. Електронна бібліотека. - Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>
4. Електронна бібліотека. – Режим доступу: <http://www.psylib.org.ua>
5. Електронна бібліотека. – Режим доступу: <http://psyhologiva.org.ua/pidruchnyky.html>
6. Інтернет-версія журналу "Психологія" - Режим доступу: <http://www.psychology.su/>
7. Електронна бібліотека. – Режим доступу: <http://readbookz.com/>
8. Електронна бібліотека Інституту соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України. – Режим доступу: <http://ispp.org.ua/biblioteka.htm>